

NOEN GUDER OG SYMBOLER I HINDUISK KUNST - EN LITEN OVERSIKT

Sist oppdatert juli 2014

Denne oversikten må forstås som et supplement til mer generelle innføringer i hinduisk kunst. Den fungerer ikke alene, men gir en leksikalsk og ikonografisk oversikt over noen guder som ofte dukker opp i hinduisk kunst, og noen symboler, ridedyr, attributter m.m. som gjerne knyttes til dem. De har derfor en viss relevans for undervisningen om hindusime i RLE. Se for øvrig bøker som Winje: *Guddommelig skjønnhet* (Universitetsforlaget 2001).

<i>Guddom</i>	<i>Kjennetegn</i>	<i>Symboler/attributter</i>	<i>Dyr</i>	<i>Kommentarer</i>
Brahma	Fire ansikter (fire verdenshjørner, fire vedaer)		Svane	Sentral i kunsten, men ikke i kulten - knyttes gjerne til skapelse
Sarasvati		Vina (strenginstrument)	Svane	Brahmas shakti - knyttes gjerne til lærdom og kultur
Vishnu	Blå	Chakra (diskos, våpen, sol) + konkylie (skapelse) + gada (septer/klubbe) + lotus	Fabelfuglen Garuda	Hovedgud i vishnuismen - knyttes gjerne til opprettholdelse
Lakshmi	Gyllen	Lotus	Elefant	Vishnus shakti - "overflodens gudinne"
Matsya	Fisk			Vishnus avatar
Kurma	Skilpadde			Vishnus avatar
Varaha	Villsvin			Vishnus avatar
Narasinha	Løvemenneske			Vishnus avatar
Vamana	Dverg			Vishnus avatar
Parashurama	Uflidd kriger	Øks		Vishnus avatar
Rama	Prins, blå	Pil og bue	Apen Hanuman	Vishnus avatar
Sita				Ramas shakti
Lakshmana		Pil og bue		Ramas bror
Hanuman	Apegeneral	Klubbe, fjell m.m.		Ramas hjelper
Krishna	Gjeter, blå eller sort	Fløyte	Ku	Vishnus avatar (i Bhagavata Purana etc)

Radha	Gjeterjente			Krishnas shakti
Krishna	Vognfører			Universets herre (i Bhagavadgita etc)
Buddha	Munk			I hinduismen: Vishnus avatar
Kalki	Rytter	Sverd	Hest	Vishnus avatar - knyttet til ødeleggelse
Shiva	Kan avbildes som asket, familiefar, dansens herre, halvt mann / halvt kvinne, linga, monster m.m. Et tredje øye Merke på halsen Uflidd hår (Ganges)	Dødssymboler, f.eks, hodeskaller og våpen Nattsymboler, f.eks. månen Trefork og tre streker i pannen (kan symbolisere skapelse, opprettholdelse, ødeleggelse) Slanger	Oksen Nandi Antilope	Hovedgud i shivaismen - knyttes ofte til ødeøeggelse, men også til skapelse
Parvati				Shiva shakti, Ganeshas mor
Ganesha	Elefanthode Kun én støttann Tykk	Lotus, bønnekjede, søtsaker/frukt m.m.	Mus/rotte	(Shivas og) Parvatis eldste sønn - knyttes ofte til hell og lykke / de nære ting
Murugan Skanda Karttikeya Kumara Subrahmaniyam	Kriger Som Karttikeya: Seks hoder	Spyd	Påfugl Hane	Shivas (og Parvatis) yngste sønn - sentral i tamilske miljøer
Devi / Mahadevi	Gudinnen	Personifiseres gjerne i en av de navngitte gudinnene		Hovedgud(inne) i shaktismen Mens de fleste gudinnene inngår i parforhold med guder, opererer Kali, Durga og enkelte andre gudinner oftere alene - Kali assosieres i likhet med Shiva gjerne til død (og nytt liv)

Kali	Gudinne Ofte sort Ofte alene, ofte sammen med Shiva	Diverse våpen og dødssymboler, f. eks. kjede av hodeskaller og skjørt av avhugne armer Lang tunge Vile øyne Uflidd hår		Fremstilles ofte sammen med Siva(s lik)
Durga	Gudinne Fremstilles ofte alene - som vakker kvinne eller som gammel heks		Løve eller tiger	Ifølge en fortelling skapt av de andre gudene for å beseire en demon
Surya		Chakraer (diskoser, solskiver)	Sju hester (sju dager)	Vedisk solgud (viktigere i kunst enn i kult)
Agni	Omgitt av ild	Ild	Bukk eller hester	Vedisk ildgud (viktigere i kunst enn i kult)
Indra	Kriger	Diverse våpen	Elefant	Vedisk krigsgud (viktigere i kunst enn i kult)
Soma	Ekstatisk		Antilope eller hester	Vedisk gud (viktigere i kunst enn i kult) - Soma er også betegnelsen på en rusdrikk
Chandra				Vedisk månegud (viktigere i kunst enn i kult) - assosieres ofte med Soma
Varuna			Sjømonsteret Mahara	Vedisk havgud (viktigere i kunst enn i kult)
Vayu		Hvitt banner		Vedisk vindgud (viktigere i kunst enn i kult)